

Flora en fauna quickscan i.v.m. Project 'Openstellen Harmonielaan' te Barendrecht

Rapportnr.
Auteurs
Opdrachtgever
Contactpersoon
Datum uitgave

2016-N09
Sander D. Elzerman
BAR-organisatie
Dhr. R. van der Ploeg
14 maart 2016

Flora en fauna quickscan i.v.m. Project 'Openstellen Harmonielaan' te Barendrecht

Aanleiding

In het kader van het project 'Openstellen Harmonielaan' in Barendrecht wordt op verschillende locaties de infrastructuur aangepast. Het gaat om de volgende aanpassingen (Figuur 1):

1. Aanleg van de rotonde aan de Boerhaavelaan met bushaltes langs de Henry Dunantlaan
2. Aanleg van bushaltes in de berm/singel nabij de rotonde Dudokdreef langs de Henry Dunantlaan
3. Aanleg van de rotonde aan de Breslau en herinrichting Harmonielaan/Bergen

Om te voorkomen dat beschermde flora en fauna hierbij in het geding komen is een ecologische quickscan uitgevoerd. Middels dit verkennende onderzoek wordt een indruk verkregen van de mogelijkheid dat zich beschermde flora en fauna bij de projectlocaties bevinden. Hieruit moet blijken of soortgericht vervolgonderzoek nodig is. Indien beschermde soorten aanwezig zijn dan leidt dit tot de aanvraag van een ontheffing op de Flora- en faunawet en het treffen van beschermingsmaatregelen.

Figuur 1. De drie onderzoekslocaties van het project 'Openstellen Harmonielaan' zijn aangegeven met rode kaders.

Methodiek

Voorafgaand aan het veldonderzoek zijn verspreidingsgegevens van beschermde soorten geanalyseerd. Een belangrijke bron is hierbij de Natuurwaardenkaart van de BAR-organisatie. In 2015 zijn verschillende locaties voor een aantal soorten, waaronder vissen, aanvullend geïnventariseerd (Elzerman, 2015). Het verspreidingsbeeld is nog niet voor alle beschermde flora en fauna compleet, maar het geeft een goede indicatie voor de kans op aanwezigheid. Naast de Natuurwaardenkaart zijn ook verspreidingsatlassen van verschillende soortgroepen en andere openbare bronnen geraadpleegd. Dit gaf een beeld van de te verwachten soorten. Vervolgens zijn op 3 maart 2016 de projectlocaties bezocht om te beoordelen of de lokale situatie geschikt is.

De inventarisatie richtte zich op de aanwezigheid of potentie van het gebied voor beschermde flora en fauna. De nadruk lag op de soorten waarvoor op basis van art. 75 van de Flora- en faunawet een ontheffing nodig is en soorten waarvan de vaste rust- of verblijfplaats jaarrond beschermd is (Ministerie van LNV, 2009). Het betreffen zgn. Tabel 2 en 3-soorten die vallen onder de zwaarste

beschermingsregimes (Ministerie van LNV, 2005). Wanneer werkzaamheden deze soorten (mogelijk) treffen dan is een ontheffing verplicht. Voor soorten opgenomen in Tabel 1 geldt bij ruimtelijke ontwikkelingen een vrijstelling wanneer men de Zorgplicht in acht neemt. De Zorgplicht (artikel 2 Flora- en faunawet) is een algemeen geldende fatsoenseis ten aanzien van de omgang met flora en fauna.

Het veldbezoek is uitgevoerd in een periode dat veel soorten niet actief zijn. De projectlocaties zijn dan ook vooral beoordeeld op de geschiktheid voor beschermde soorten. De weersomstandigheden waren voldoende gunstig om een gedegen indruk te krijgen van het terrein (bewolkingsgraad 4/8, temp. 8°C graden, 2Bft West). De projectlocaties zijn voor alle beschermde soorten beoordeeld. Vanwege de aanwezigheid van watergangen in de nabijheid van de drie projectlocaties zijn de wateren tevens bemonsterd op vissen en weekdieren. Met een fijnmazig RAVON-schepnet is vanaf verschillende punten in de watergangen geschept.

Wet- en regelgeving

Dit onderzoek richt zich op de beschermde soorten uit de Flora- en faunawet. In beginsel zijn alle in Nederland in het wild levende dieren en planten beschermd. De bescherming wordt vormgegeven door verbodsbepalingen en een Algemene Zorgplicht.

Voor bepaalde soorten geldt een vrijstellingsregeling. Uitgangspunt hierbij is dat de werkzaamheden geen afbreuk mogen doen aan de duurzame instandhouding van planten- of dierenpopulaties. Voor soorten die in bijlage IV van de Europese Habitatrichtlijn (Tabel 3) worden genoemd en voor de per Algemene Maatregel van Bestuur (Vrijstellingenbesluit) aangewezen zeldzame en bedreigde soorten (Tabel 3) gelden daarnaast verzwaarde eisen.

De aanvragen voor een ontheffing op de Flora- en faunawet worden ingediend en beoordeeld door de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland van het Ministerie van Economische Zaken (Ministerie van EZ). Wanneer de wetgeving van de Flora- en faunawet overtreden wordt dan kan een handhaver het werk stilleggen, de activiteiten verbieden, beëindigen en/of een proces-verbaal opmaken. Een overtreding op de Flora- en faunawet wordt gezien als een economisch delict. Het Openbaar Ministerie zal in het geval van een overtreding uiteindelijk het vonnis uitspreken.

Algemene Zorgplicht (Art. 2)

De Flora- en faunawet richt zich op de bescherming van soorten en niet van individuele dieren. Echter, de intrinsieke waarde van elk individueel dier en plant wordt wel erkend. Mensen mogen hier dus niet onzorgvuldig mee omgaan. Vanuit deze gedachte is de Zorgplicht opgesteld:

- *Een ieder neemt voldoende zorg in acht voor de in het wild levende dieren en planten, alsmede voor hun directe leefomgeving;*
- *De zorg, bedoeld in het eerste lid, houdt in ieder geval in dat een ieder die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten, nadelige gevolgen voor flora of fauna kunnen worden veroorzaakt, verplicht is dergelijk handelen achterwege te laten voorzover zulks in redelijkheid kan worden gevergd, dan wel alle maatregelen te nemen die redelijkerwijs van hem kunnen worden gevergd teneinde die gevolgen te voorkomen of, voorzover die gevolgen niet kunnen worden voorkomen, deze zoveel mogelijk te beperken of ongedaan te maken.*

De Zorgplicht is een algemene fatsoenseis die voor iedereen geldt.

Ontheffing, Soortenstandaard en Ecologisch Werkprotocol

Wanneer een beschermde plant of dier getroffen dreigt te worden door de werkzaamheden dan moeten maatregelen genomen worden om dit te voorkomen. Mitigerende maatregelen worden getroffen voordat de werkzaamheden uitgevoerd gaan worden. Op deze manier biedt het de mogelijkheid aan beschermde soorten om uit te wijken wanneer de werkzaamheden van start gaan. Compensatie gebeurt daarentegen achteraf. Als het project op zijn einde loopt of afgerond is worden nieuwe mogelijkheden geboden aan de beschermde soort om zich opnieuw te kunnen vestigen. Gedacht kan worden aan het inmetelen van Gierzwaluw dakpannen bij een nieuwbouwproject. Voor een aantal soorten worden vaak ontheffingen aangevraagd. Het ministerie heeft voor deze soorten 'Soortenstandaarden' ontwikkeld. In deze Soortenstandaarden staan de ecologische aspecten van de betreffende soort en richtlijnen voor degelijk onderzoek. Daarbij wordt een set van standaard mitigerende en compenserende maatregelen beschreven. Een deskundig ecoloog kan beoordelen op

welke wijze de maatregelen toegepast kunnen worden bij de specifieke situatie. Welke maatregelen getroffen moeten worden bij het project worden vastgelegd in een Ecologisch Werkprotocol. Dit werkprotocol geeft praktische richtlijnen voor de uitvoering van de maatregelen. Het ecologisch werkprotocol is aanwezig op de plaats van uitvoering en bekend bij alle betrokken partijen.

Verbodsbepalingen

De bescherming van planten en dieren is gebaseerd op het ‘Nee, tenzij’-principe. Dit wil zeggen, dat in principe werkzaamheden of ruimtelijke ontwikkelingen geen negatief effect mogen hebben op beschermde flora en fauna, tenzij dit uitdrukkelijk is toegestaan. Hierbij wordt onderscheid gemaakt tussen reguliere werkzaamheden en ruimtelijke ontwikkelingen. Wanneer de activiteiten geen negatief effect hebben op de flora en fauna dan is er geen ontheffing nodig. In veel gevallen is dat echter moeilijk vooraf te bepalen. Daarom is het raadzaam om vooraf het voorkomen van beschermde soorten in kaart te laten brengen. Hiermee wordt niet alleen het voorkomen van een soort binnen het projectlocatie bepaald, maar ook de mate van aanwezigheid en daarmee het effect van de activiteiten. De volgende verbodsbepalingen zijn in dit kader van belang:

Artikel	Verbodsbepaling
8	het is verboden planten, behorende tot een beschermde inheemse plantensoort, te plukken, te verzamelen, af te snijden, uit te steken, te vernielen, te beschadigen, te ontwortelen of op enigerlei andere wijze van hun groeiplaats te verwijderen.
9	het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen.
10	het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, opzettelijk te verontrusten.
11	het is verboden nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren.
12	het is verboden eieren van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te zoeken, te rapen, uit het nest te nemen, te beschadigen of te vernielen.

Een aantal soorten flora en fauna kent een zwaarder beschermingsregime (Ministerie van LNV, 2005). Deze soorten zijn opgenomen in drie tabellen. Het is mogelijk om voor deze soorten een ontheffing aan te vragen. Of een ontheffing aangevraagd moet worden hangt af van de zeldzaamheid van de soort en impact van de werkzaamheden.

In **Tabel 1** staan de soorten met het lichtste beschermingsregime. Voor soorten die opgenomen zijn in deze tabel geldt een algemene vrijstelling of ontheffing met lichte toetsing. De vrijstelling geldt voor de volgende werkzaamheden:

- Bestendig beheer en onderhoud (ook in landbouw en bosbouw);
- Bestendig gebruik;
- Ruimtelijke ontwikkeling en inrichting.

Vallen de activiteiten onder één van deze noemers dan is de vrijstellingsregeling van de verbodsbepalingen van de Flora- en faunawet van toepassing. Als geen sprake is van dit type werkzaamheden dan is toch een ontheffingsaanvraag nodig. De Algemene Zorgplicht blijft in alle gevallen wel van kracht.

Bij **Tabel 2** is sprake van een zwaarder beschermingsregime. Hier dient voor de werkzaamheden, zoals die genoemd zijn bij Tabel 1, te worden gewerkt volgens een Gedragscode. De door het ministerie goedgekeurde gedragscodes hebben een landelijke dekking, maar zijn alleen van toepassing binnen een bepaalde sector, zoals de Waterschappen, gemeentewerken of Bouwsector. Op de website van het ministerie staat een overzicht van de goedgekeurde gedragscodes. De maatregelen uit een gedragscode worden op de specifieke situatie aangepast in de vorm van een Ecologisch Werkprotocol. Alleen indien volgens de gedragscode of een ecologisch werkprotocol gewerkt wordt is een ontheffing niet nodig. Bij alle overige activiteiten moet een ontheffing worden aangevraagd die bij de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland een lichte toets krijgt.

Het zwaarste beschermingsregime kent **Tabel 3**. In deze tabel staan soorten die op Europees niveau onder druk staan. Het zijn soorten, die genoemd zijn in Bijlage IV van de Habitatrichtlijn en in Bijlage 1 van de Algemene Maatregel van Bestuur. Voor alle ruimtelijke ontwikkelingen en werkzaamheden is het verplicht een ontheffing aan te vragen. Een gedragscode volstaat hier in de meeste gevallen niet.

Vogels

In de bovengenoemde tabellen zijn vogels niet opgenomen. Alle in Nederland voorkomende vogelsoorten worden in beginsel gelijkwaardig beschermd. Het is in het algemeen verboden om vogels te doden, te verontrusten, hun nesten en vaste rust- en verblijfplaatsen te verstoren. Indien de werkzaamheden vallen onder in Tabel 1 genoemde activiteiten dan kan worden volstaan met een goedgekeurde gedragscode. Voor alle overige activiteiten dient een ontheffing aangevraagd te worden. In de praktijk gaat het met name om werkzaamheden gedurende het broedseizoen. Buiten het broedseizoen zullen de meeste activiteiten minder problemen geven. Uitzondering hierop vormt een selectie aan vogelsoorten die jaarlonge bescherming genieten (Ministerie van LNV, 2009). De nesten van deze soorten mogen ook buiten het broedseizoen niet verstoord worden. De jaarlong beschermde vogelsoorten zijn ingedeeld in vijf categorieën. Voor de soorten uit de vijfde categorie geldt alleen onder specifieke omstandigheden een ontheffingsplicht.

Voortplantings-, vaste rust- en verblijfplaatsen

Naast de dieren zelf worden ook hun voortplantings-, vaste rust- en verblijfplaatsen beschermd. Onder een voortplantingsplaats wordt niet alleen een nest van een vogel of kolonieverblijf voor vleermuizen verstaan, maar ook de directe omgeving. Sommige faunasoorten zijn zeer kritisch wat betreft hun foerageerplek of slaapplek. Zij stellen specifieke eisen aan het leefmilieu en kunnen ook moeilijk overschakelen op een veranderde situatie. Indien werkzaamheden invloed hebben op vaste rust- en verblijfplaatsen dient een ontheffing te worden aangevraagd.

Resultaten

Per projectlocatie is een beeld geschetst van de landschappelijke en ecologische kenmerken. Vervolgens zijn de aangetroffen en, indien van toepassing, de te verwachten soorten beschreven.

Beschrijving projectlocaties

De drie projectlocaties liggen langs de rondwegen van Barendrecht (Figuur 1). Locaties 1 en 2 bevinden zich ten noorden van de wijk Bijdorp. De derde locatie ligt in het bedrijventerrein Vaanpark II, naast de nieuwbouwwijk Carnisselande.

- *Locatie 1 – Kruising Boerhaavelaan/Henry Dunantlaan*
In de huidige situatie worden de Boerhaavelaan en Henry Dunantlaan verbonden door middel van een T-splitsing. De fietspaden bij de kruising worden door een grasberm gescheiden van de autowegen. Aan de oostkant ligt een grasveld (Figuur 2). Ten westen van de kruising bevindt zich een watergang (Figuur 3). Deze staat in verbinding met de brede watergang ten zuidoosten van de projectlocatie (langs de Petrus Camperstraat). De oevers hebben een houten beschoeiing. De watergang wordt regelmatig geschoond en het riet wordt jaarlijks gemaaid.

Figuur 2. Projectlocatie 1 gezien vanuit zuidoostelijke richting.

Figuur 3. Aan de westzijde van de kruising Henry Dunantlaan/Boerhaavelaan ligt een watergang.

- Locatie 2 – Rotonde Dudokdreef/Berlagedreef/Henry Dunantlaan*
 Iets verder westelijk ligt de rotonde van de Henry Dunantlaan met het Bijdorpplein en de Dudokdreef/Berlagedreef. Het fietspad en de Henry Dunantlaan worden gescheiden door een grasberm. Ten zuiden van de rondweg is een watergang, die bij de rotonde in een soort kom uitmondt (Figuur 4). Via duikers worden de verschillende delen van het watersysteem langs de rondweg en in de woonwijk met elkaar verbonden. Aan de noordzijde van de rondweg is de berm breder dan aan de zuidzijde. Hier ligt ook een ondiepe greppel (Figuur 5).

Figuur 4. Overzicht van projectlocatie 2 vanuit zuidelijke richting.

Figuur 5. De greppel ten noorden van de Henry Dunantlaan met slechts enkele centimeters water.

- Locatie 3 – Kruising Bergen/Breslau/Harmonielaan*
 De derde locatie ligt ten westen van de A29. Op het bedrijventerrein Vaanpark kruisen enkele autowegen en een druk bereden fietspad (Figuur 6 en 7). Hier liggen aan drie zijden van de kruising watergangen die onderling met elkaar verbonden zijn door ondergrondse duikers. Langs het fietspad is een grasberm met enkel aangeplante, jonge bomen. De oevers van de watergangen zijn beschoeid met houtwerk. Voor de beschoeiing ligt een moeraszone van ca. 30 centimeter (winterpeil). Het middelste deel van de sloot is dieper.

Figuur 6. De kruising van de wegen Hamburg, Bremen, Breslau en Bergen.

Figuur 7. Aan de noordzijde van de kruising ligt een veel gebruikt fietspad.

Aangetroffen (beschermde) soorten

Vogels

Het veldbezoek is uitgevoerd buiten het broedseizoen, dus is de projectlocatie vooral beoordeeld op de geschiktheid voor broedvogels. De locaties vormen intensief gebruikte verkeersaders. De bermen worden vooral functioneel onderhouden. Hierdoor vinden jaarrond beschermde vogels hier geen geschikte broedplek. De boompjes op de verschillende locaties zijn te klein en te dun om in aanmerking te komen als nestplaats voor een vogel.

Alleen in de watergangen zijn broedvogels te verwachten. Bij het veldonderzoek zijn Meerkoet *Fulica atra*, Wilde Eend *Anas platyrhynchos* en Knobbelzwaan *Cygnus olor* aangetroffen. Dit zijn ook de meest waarschijnlijke broedvogels. Ze maken hun nesten tussen het riet en andere oeverplanten. Wilde eenden kunnen ook op enige afstand van het water broeden. Het nest van deze algemeen voorkomende soort is meestal goed verstopt (SOVON, 2002). In 2015 heeft een paartje Knobbelzwanen langs het Breslaupad gebroed. Het nest bevond zich vlak langs het fietspad naast de Carnisserbaan (pers. obs.). De nesten van deze watervogels zijn beschermd tijdens de broedtijd. Ze mogen in deze periode niet verstoord worden.

Zoogdieren

Bij het veldbezoek zijn geen zoogdieren waargenomen. Er zijn wel sporen aangetroffen van Konijn *Oryctolagus cuniculus* en Mol *Talpa europea*. Beide soorten staan vermeld in Tabel 1 uit de bijlage van de Flora- en faunawet en zijn vrijgesteld van een ontheffing.

De projectlocaties zijn niet geschikt voor verblijfplaatsen van strikt beschermde zoogdieren. Vleermuizen gebruiken de watergangen om te foerageren (Elzerman, 2015). Het betreft hier met name Gewone Dwergvleermuis *Pipistrellus pipistrellus* en Ruige Dwergvleermuis *Pipistrellus nathusii*. Alle in Nederland voorkomende soorten staan vermeld in Tabel 3 uit de bijlage van de Flora- en faunawet. De geplande aanpassingen hebben geen wezenlijke invloed op het aanbod aan foerageermogelijkheden. De watergangen worden slechts over een beperkte deel gedempt. Bovendien zijn er voldoende alternatieven in de directe omgeving. Het gebiedsgebruik zal ook niet veel veranderen door de nieuwe inrichting.

Planten

Het veldbezoek is uitgevoerd buiten de bloeiperiode van de meeste planten, maar op basis van de inrichting, het beheer en de herkenbare soorten, kan een indruk verkregen worden van de geschiktheid van de locaties voor beschermde soorten. Bij de drie projectlocaties zijn globaal drie typen biotopen te onderscheiden. De wegberm, het talud van de watergang en het water zelf. De wegbermen bestaan uit monotoon grasland. De vegetatie wordt kort gehouden door regelmatig te maaien. Weinig andere plantensoorten zijn bestand tegen dit type beheer. Hieronder valt ook het grasveld bij projectlocatie 1. Beschermde soorten zijn in dit biotoop niet te verwachten. Een deel van de taluds wordt op dezelfde manier onderhouden. Langs de waterrand zijn oeverplanten te vinden, zoals riet. In deze overgangszone van droog gazon naar de natte rietkraag bestaat de kans op Rietorchis *Dactylorhiza majalis praetermissa*. Met name bij projectlocatie 2 moet rekening gehouden worden met deze soort. De dichtstbijzijnde bekende groeiplaatsen bevinden zich langs de

Sweelincklaan ter hoogte van de Brücknerstraat (Elzerman, 2015). Dit is op enige afstand van de projectlocaties, maar het biotoop en beheer zijn vergelijkbaar. Daarom kan niet uitgesloten worden dat zich langs de waterkant ten zuiden van de Henry Dunantlaan Rietorchissen bevinden. De soort staat vermeld in Tabel 2 uit de bijlage van de Flora- en faunawet.

In de watergang zelf werden weinig plantenresten aangetroffen. Alleen de Grof Hoornblad *Ceratophyllum demersum* werd vastgesteld. Er lijken weinig waterplanten in het water te groeien. Waarschijnlijk is dit een gevolg van het regelmatig schonen van de watergangen. Beschermde soorten kunnen worden uitgesloten.

Vissen

De watergangen bij alle projectlocaties zijn onderzocht op het voorkomen van beschermde vissen. Vanwege de zachte winter zijn niet alle vissen vertrokken naar de diepere delen van het watersysteem. Vooral de middelste delen van de watergangen waren deze winter voldoende diep aangezien de wateren nauwelijks bevroren zijn geweest.

In totaal werden vijf verschillende soorten vissen vastgesteld, waarvan één strikt beschermd (Tabel 1). Bij de Boerhaavelaan (locatie 1) werd een Kleine Modderkruiper *Cobitis taenia* gevangen (Figuur 8). Dit was één van de verwachte soorten, omdat deze eerder al in de omgeving van de projectlocaties was vastgesteld. De Kleine Modderkruiper komt vooral voor in het buitengebied ten zuiden van de bebouwde kom. In 2015 is echter ook een exemplaar in Smitshoek gevangen (Elzerman, 2015). Aangezien de watergangen in het buitengebied voor een deel in verbinding staan met de sloten binnen de bebouwde kom was de verwachting dat de soort hier ook kan voorkomen. Dat blijkt dus inderdaad het geval. De soort staat vermeld in Tabel 2 uit de bijlage van de Flora- en faunawet. Ter bescherming van de soort dient gewerkt te worden volgens een gedragscode.

De Bittervoorn *Rhodeus amarus* (Tabel 3 Flora- en faunawet) komt zeer waarschijnlijk niet voor bij de projectlocaties. Het gebrek aan waterplanten en zoetwatermosselen (zie Resultaten Weekdieren) maken het weinig geschikt als leefgebied. De dichtstbijzijnde vindplaatsen liggen ten noorden van de A15 (Elzerman, 2015).

De overige soorten zijn niet strikt beschermd. De grote hoeveelheid Blankvoorns *Rutilus rutilus* heeft betrekking op een school die bij een duiker zwom (Figuur 9). Verder valt op dat het aantal gevangen exemplaren laag is. Dit zal deels te maken hebben gehad met het feit dat een deel van de vissen weggetrokken is. De schaarste aan waterplanten in de watergangen en langs de oevers maken de sloten niet erg aantrekkelijk voor vissen. De verwachting is dat de quickscan een reëel beeld geeft en het aantal vissen bij de projectlocaties beperkt is. In de greppel ten noorden van de Henry Dunantlaan bij projectlocatie 2 is ongeschikt voor vissen. Hier stond nauwelijks water in ten tijde van het veldbezoek.

Tabel 1. Aantal vastgestelde vissen en weekdieren per projectlocatie. Per vissoort is het aantal en formaat weergegeven. Van de meeste weekdieren is alleen de aanwezigheid vermeld.

Soort	Status	Locatie 1	Locatie 2	Locatie 3
<u>Vissen</u>				
Kleine Modderkruiper <i>Cobitis taenia</i>	FF-wet Tabel 2	1x (3-5 cm.)		
Blankvoorn <i>Rutilus rutilus</i>			Ca. 100x (3-5 cm.)	
Zeelt <i>Tinca tinca</i>			1x (5-10 cm.)	
Baars <i>Perca fluviatilis</i>		3x (5-10 cm.)		
Marmelgrondel <i>Proterorhinus semilunaris</i>	Exoot		1x (3-5 cm.)	
<u>Weekdieren</u>				
Vijvermossel <i>Anadonta anatina</i>		4		
Zwanemossel <i>Anodonta cygnea</i>			1	
Erwtmossel onbekend <i>Pisidium spec.</i>		X		
Draaikolkschijfhorenslak <i>Anisus vortex</i>			X	
Gewone Poelslak <i>Lymnea stagnalis</i>			X	X
Posthoornslak <i>Planorbis planorbis</i>		X	X	X
Gewone Schijfhoornslak <i>Planorbis planorbis</i>		X		
Oorvormige Poelslak <i>Radix auricularia</i>			X	
Ovale Poelslak <i>Radix balthica</i>		X		X

Weekdieren

Naast vissen is bij het bemonsteren van de watergangen ook gelet op waterslakken en tweekleppigen. Met name de aanwezigheid van zoetwatermosselen kan iets zeggen over de kansen voor Bittervoorn. Zoetwatermosselen spelen een belangrijke rol in de voortplantingscyclus van deze soort. Op twee locaties is een kleine hoeveelheid zoetwatermosselen aangetroffen (Tabel 1). De overige waterslakken zijn kenmerkend voor voedsel- en stikstofrijk, langzaam stromend tot stilstaand water (Geene & Bank, 1996). Voor beschermde weekdieren zijn de watergangen ongeschikt.

Figuur 8. Kleine Modderkruiper en Baars gevangen bij locatie 1.

Figuur 9. Een grote school Blankvoorns zwom bij de Berlagedreef.

Overige soortgroepen

In de watergangen zijn geen amfibieën gevonden, maar enkele algemene soorten kunnen hier wel voorkomen. Soorten als Bruine Kikker *Rana temporaria* en Bastaardkikker *Pelophylax esculentes* staan vermeld in Tabel 1 uit de bijlage van de Flora- en faunawet. Strikt beschermde soorten zijn niet te verwachten.

Voor de andere soortgroepen wordt de projectlocatie op basis van het veldbezoek en de literatuurgegevens niet geschikt geacht voor beschermde soorten.

Conclusie en aanbevelingen

Binnen het project 'Openstellen Harmonielaan' zijn drie locaties in Barendrecht waar werkzaamheden gepland staan. In het kader van deze ruimtelijke ontwikkelingen is een flora en fauna quickscan uitgevoerd. De watergangen zijn aanvullend bemonsterd om een beeld te krijgen van de aanwezigheid van beschermde vissen.

De projectlocaties bevinden zich aan de rand van de bebouwde kom. Ze worden intensief gebruikt door fiets- en autoverkeer. De ruimtelijke ontwikkeling treft vooral wegbermen en delen van de watergangen. Bij de Boerhaavelaan (locatie 1) is de beschermde Kleine Modderkruiper (Tabel 2 Flora- en faunawet) aangetroffen. Waarschijnlijk komt de soort in lage dichtheden in de watergangen langs de rondweg van Barendrecht voor. Hoewel de soort alleen bij projectlocatie 1 is vastgesteld wordt aangeraden om ook in de wateren van de andere twee projectlocaties rekening te houden met de Kleine Modderkruiper. Alle watergangen zijn onderling met elkaar verbonden en qua biotoop grotendeels vergelijkbaar. Met name wanneer de sloten beïnvloed worden door de werkzaamheden, bijv. tijdelijk of permanent (deels) dempen, dient volgens een gedragscode voor de Flora- en faunawet gewerkt te worden.

Bij de Dudokdreef (locatie 2) zijn flauw aflopende taluds geschikt voor Rietorchis. Indien de werkzaamheden deze plek kunnen treffen dan wordt aangeraden om vooraf de aanwezigheid gecontroleerd te laten controleren. Een inventarisatie naar de Rietorchis kan het beste tijdens de bloeitijd (mei-juni) worden uitgevoerd.

Voor de uitvoering van de verschillende deelprojecten wordt aangeraden om te werken volgens een Ecologisch Werkprotocol. Hierin worden de gedragsregels van de Flora- en faunawet ten aanzien van de beschermde soorten op een praktische wijze uitgewerkt. In het Ecologisch Werkprotocol moeten in ieder geval de volgende aandachtspunten worden meegenomen:

- De aanwezigheid van de beschermde Kleine Modderkruiper.
- Mogelijke aanwezigheid van de beschermde Rietorchis.
- Aanwezigheid van broedvogels, met name in de rietkragen en tussen de oeverplanten.
- Voorkom zoveel mogelijk extra verlichting tussen zonsondergang en –opkomst.
- Algemene Zorgplicht (Art. 2 Flora- en faunawet) ten aanzien van vissen, amfibieën en andere flora en fauna.
- Gedragsregels uit de Soortenstandaard Kleine Modderkruiper (Rijksdienst voor Ondernemend Nederland, 2014), Gedragscode voor de Flora- en faunawet van de Unie van Waterschappen (2012) en gemeente Barendrecht (Goudzwaard, 2010).

Literatuur

Delft, J. van, Kranenbarg, J. & P. Frigge. 2013. Waarnemingenoverzicht 2012. *RAVON* 51(5): pp. 119-132.

FLORON. 2015. *Verspreidingsatlas planten*. Verkregen via <http://www.verspreidingsatlas.nl/planten>, geraadpleegd op 7 januari 2016. FLORON, Nijmegen.

Geene, R. m.m.v. R.A. Bank. 1996. *De Nederlandse Zoetwaterslakken*. 3^e druk. Stichting Jeugdbondsuitgeverij, Utrecht.

Goudzwaard, W.M. 2010. *Gedragscode Flora- en faunawet voor gemeente Barendrecht*. Gemeente Barendrecht.

Limpens, H., Mostert, K. & W. Bongers (red). 1997. *Atlas van de Nederlandse vleermuizen*. KNNV Uitgeverij, Zeist.

Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit. 2005. *Wijziging Regeling vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten Flora- en faunawet*. Staatscourant 2 februari 2005, nr. 23, p. 16.

Ministerie van LNV en VROM en de provincies. 2006. *Spelregels EHS*. Ministerie van LNV, Den Haag.

Ministerie van Landbouw, Natuurbehoud en Visserij. 2009. *Wijziging beoordeling ontheffing Flora- en faunawet bij ruimtelijke ingrepen*. 26 augustus 2009. Brief Dienst Regelingen, Den Haag.

Ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer. 2006. *Nota Ruimte – Ruimte voor ontwikkeling*. Ministerie van VROM, Den Haag.

Rijksdienst voor Ondernemend Nederland. 2014. *Soortenstandaard Kleine Modderkruiper Cobitis taenia*. Versie 2.0, december 2014. Ministerie van Economische Zaken, Den Haag.

SOVON Vogelonderzoek Nederland. 2002. *Atlas van de Nederlandse Broedvogels 1998-2000 – Nederlandse Fauna 5*. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey-Nederland, Leiden.

Unie van Waterschappen. 2012. *Gedragscode Flora- en faunawet voor waterschappen*. Unie van Waterschappen, Den Haag.

Flora en fauna quickscan i.v.m. Project 'Openstellen Harmonielaan' te Barendrecht

Status uitgave **Concept**
Rapport nr. 2016-N09
Auteur Sander D. Elzerman
Datum uitgave 14 maart 2016

Foto's Sander D. Elzerman
Kaartmateriaal GoogleMaps

Projectnr. 2016011
Opdrachtgever BAR-organisatie
Contactpersoon Dhr. R. van der Ploeg

© Elzerman Ecologisch Advies
Leeuwerik 20
3299 BZ Maasdam

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of welke wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de auteursrechthebbende. Elzerman Ecologisch Advies kan door de opdrachtgever niet aansprakelijk worden gesteld voor schade die voortvloeit uit gebruik van data of gegevens of door toepassing van aanbevelingen en conclusies, die zijn opgenomen in deze rapportage.